

Přístup ke štěrkonosným řekám

Příklady z Francie a Německa

Zdeněk Poštulka

zdenek.postulka@seznam.cz

Francouzské řeky - Loira

V roce 1994 byla přijata koncepce „Plan Loire Grandeur Nature“. V návaznosti na to došlo k odstranění dvou nejvíce zbytečných přehrad na přítocích Allier a Viane.

1997 -SDAGE (*Schéma Directeur d'Aménagement et de Gestion des Eaux*) z roku 1997, ve kterém je plně uznán fakt, že pohyb sedimentů a jejich dostatečný přísun, je základním funkčním elementem ekosystému řeky Loiry a že přísun a management sedimentů musí být řešen udržitelným způsobem.

Byl vyvinut ucelený revitalizační koncept, který spočívá zejména ve:

1: vymezení nivního prostoru (pásu), ve kterém je akceptována břehová eroze.

2: nová metodika popisuje technickou podstatu řešení a pomáhá státní správě implementovat tento koncept.

3: uplatnění tradičních metod, jako například stavba stupňů a skluzů, které brání hloubkové erozi

4: úpravy infrastruktury zlepšují přísun sedimentů do řečišť pomocí pohyblivých vrat v jezích a aktivity vedoucí k iniciaci přirozených erozně akumulčních poměrů.

5: pravidla pro těžbu štěrku, kdy je zakázáno těžit štěrky v řečišti a v případě prohrábek je nutné štěrk do řeky vracet na jiném místě.

6: napomáhání břehové erozi v zahloubených úsecích – cílem je zvyšování množství sedimentů, rozšíření řečiště a agradace štěrků. Cílem je, aby se řeka dostala z přehloubení a vrátila se k referenčnímu stavu

7: tvorba povodňových koryt, které zvyšují přísun štěrku do řeky při povodních

Na základě úspěchu regionálního SDAGE, francouzská vláda zavedla několik nových právních norem.

1: nařízení, že vlastníci pozemků ve vymezených pásech mají respektovat laterální vývoj řečiště, spojený s břehovou erozí.

2: Vlastníci pozemků a vodohospodáři jsou zároveň zákonem zproštěni zodpovědnosti za případné škody vzniklé v návaznosti s tímto vývojem

3: Schéma je doprovázeno rozsáhlou škálou opatření na výkup pozemků ve vymezeném prostoru, kde stát negarantuje žádné aktivity na ochranu pobřežních pozemků před vybřežováním a erozí. Tím dochází k situaci, kdy majitelé jsou silně motivováni prodat předmětné pozemky za rozumnou tržní cenu.

Allier

Řešené problémy:

- Regulace vedla k zahlubování řeky
- Přehrady a jezy byly nevhodně řešeny a zadržovaly sedimenty
- Zahloubená řeka začala ohrožovat infrastrukturu
- Absence rozlivů na horním toku začala ohrožovat města na dolním toku
- Technická řešení zastavila migraci lososů (ekonomický problém)

Allier nad Vichy

Milotice nad Bečvou

Hustopeče nad Bečvou

753 66 Hustopeče nad

© 2010 Tele Atlas

© 2010 PPWK

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

49°31'28.74" S 17°51'04.44" V výš. 263 m

Výška pohledu 3.93 km

Allier nad Moulin - renaturalizace po 20 letech

Datum snímku: 4. březen 2008

46°25'22.67" S

3°19'40.07" V

výš. 216 m

Výška pohledu 3.14 km

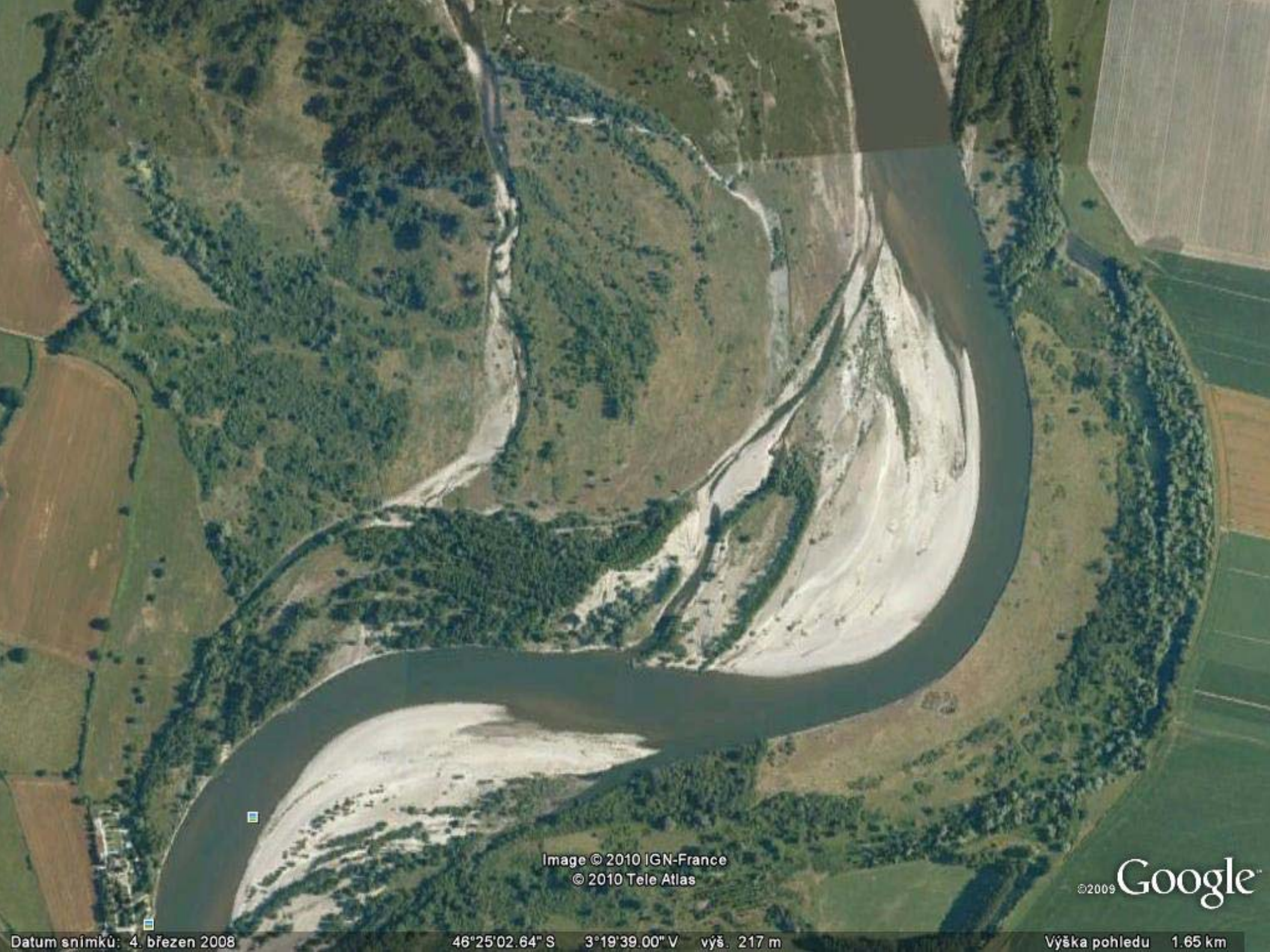

Image © 2010 IGN-France
© 2010 Tele Atlas

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

46°25'02.64" S 3°19'39.00" V výš. 217 m

Výška pohledu 1.65 km

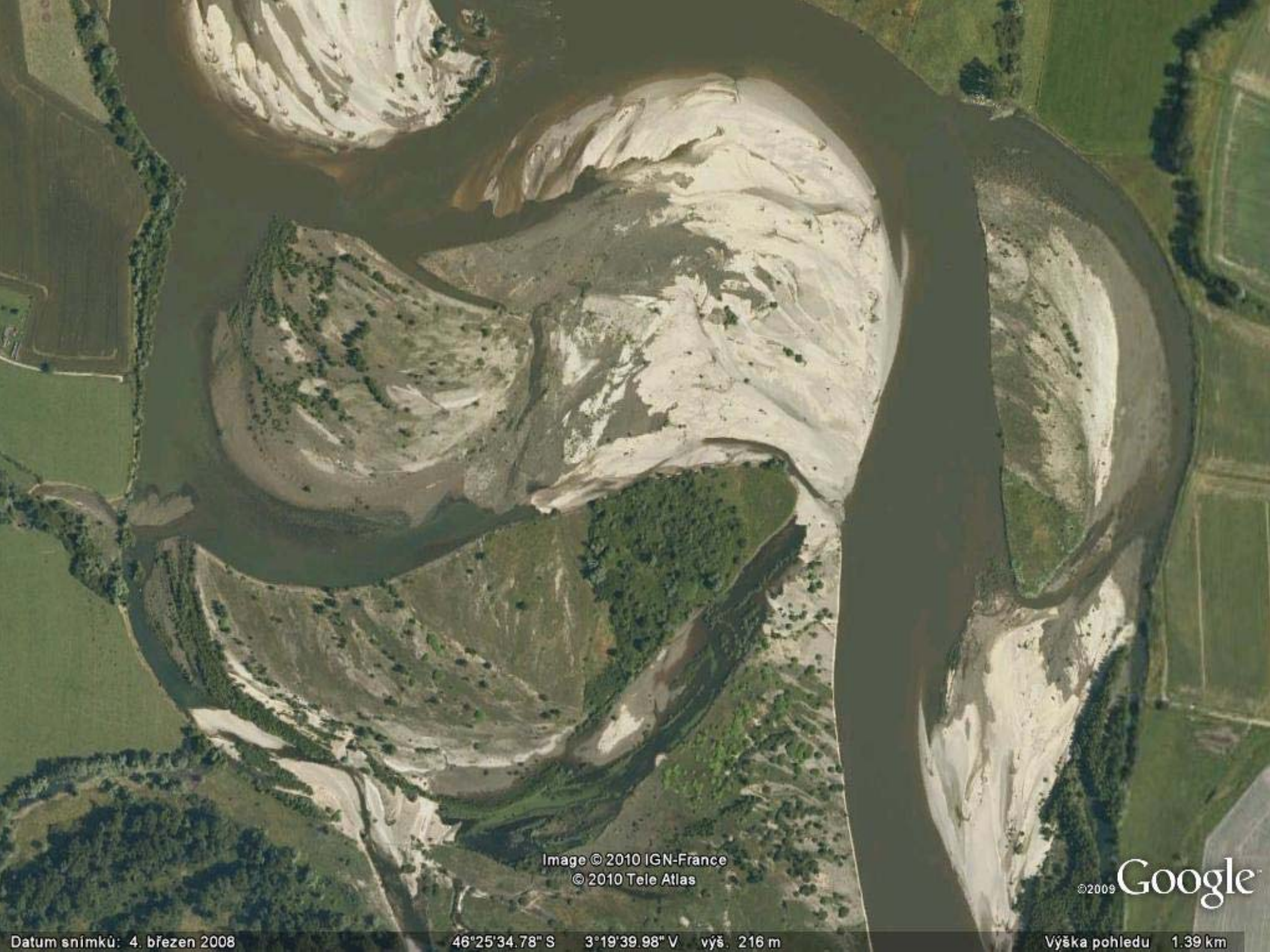

Image © 2010 IGN-France
© 2010 Tele Atlas

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

46°25'34.78" S 3°19'39.98" V výš. 216 m

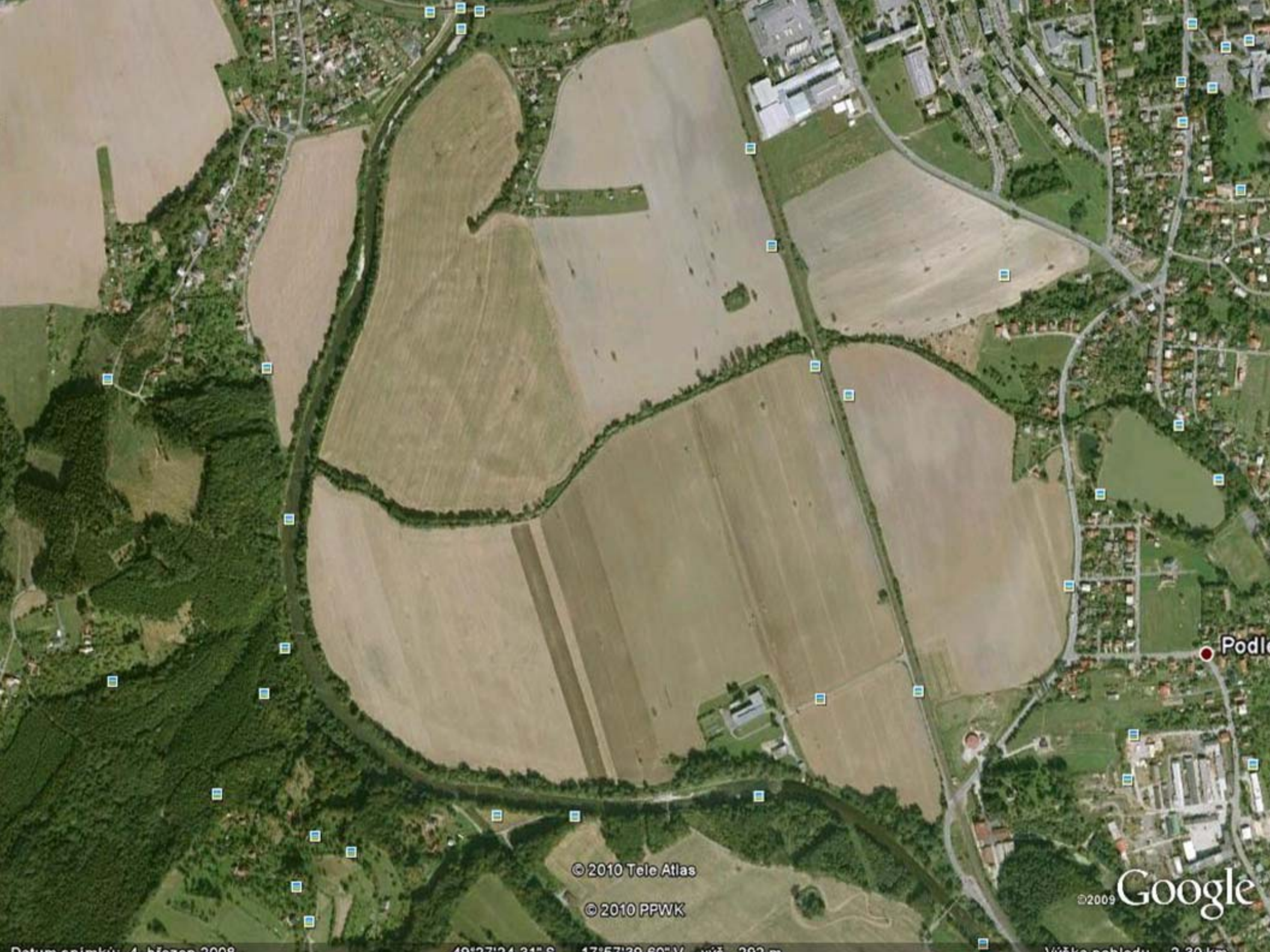
Výška pohledu 1.39 km

Allier nad Moulins

Allier vtok do Moulins

© 2010 Tele Atlas

© 2010 PPWK

© 2009 Google

Allier pod Moulins

Težba štěrku – prostor pro řeku

Image © 2010 IGN-France

© 2010 Tele Atlas

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

46°38'27.80" S

3°15'02.05" V

výš. 199 m

Výška pohledu

2.45 km

Těžba štěrku – prostor pro řeku

Soutok Allier a Loiry

Image © 2010 IGN-France

46°57'10.23" S 3°05'14.59" V výš. 167 m

©2009 Google

Výška pohledu 3.87 km

©2008 Google

Image © 2010 IGN-France

Data snímku: 5. březen 2005 – 5. březen 2007 46°57'31.77" S 3°04'57.05" V výš. 167 m Výška pohledu 1.96 km

Soutok Bečvy a Moravy

Image © 2010 GEODIS Brno

©2009 Google

Data snímku: 4. březen 2004 – 4. březen 2008

49°25'29.02" S 17°19'39.56" V výš. 190 m

Výška pohledu 2.33 km

Image © 2010 GEODIS Brno

©2008 Google

Datum snímku: 4. březen 2004

49°25'08.65" S

17°19'18.07" V

výš. 195 m

Výška pohledu

861 m

Bečva u Troubek

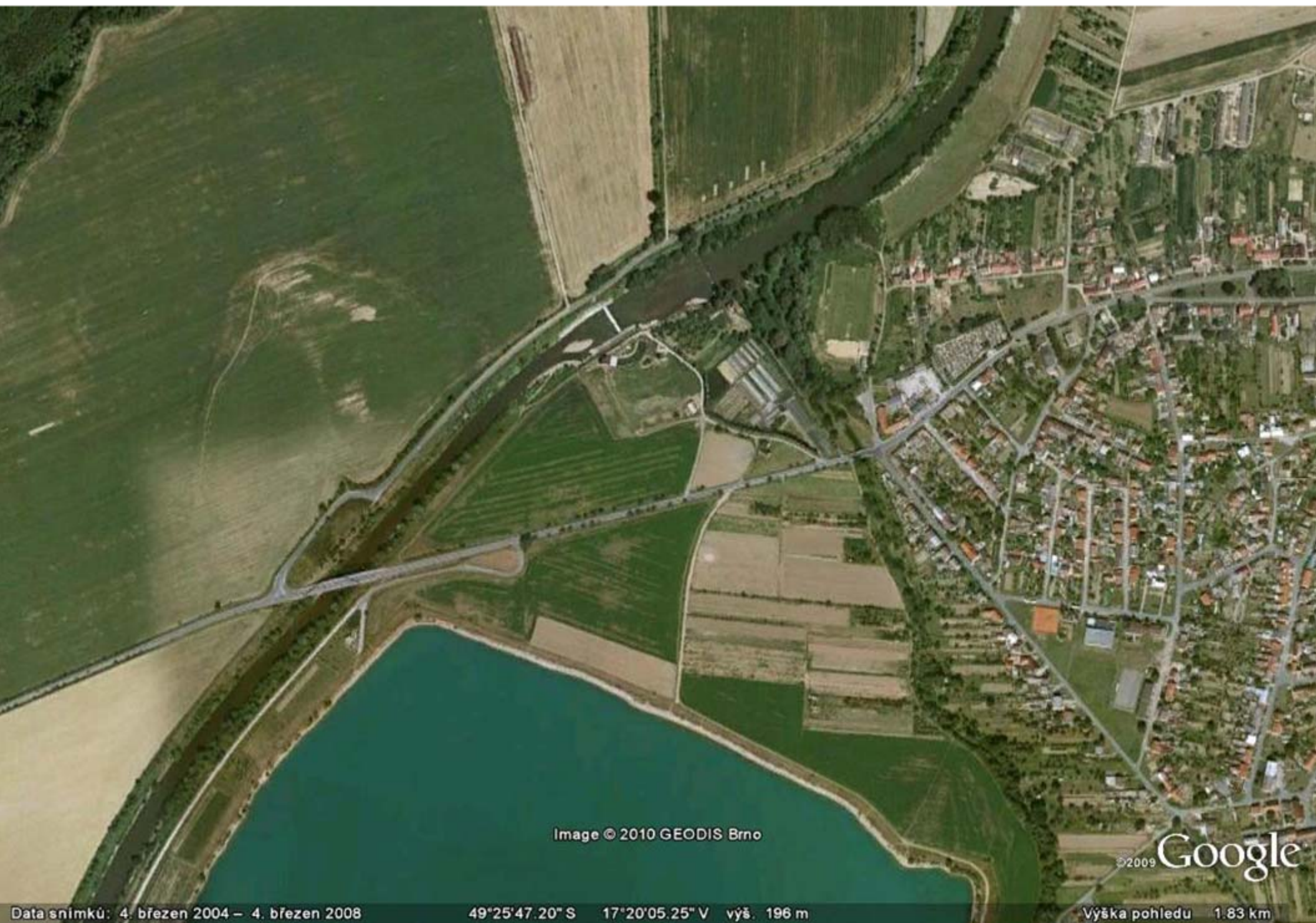

Image © 2010 GEODIS Brno

©2009 Google

Data snímku: 4. březen 2004 – 4. březen 2008

49°25'47.20" S 17°20'05.25" V výš. 196 m

Výška pohledu 1.83 km

Prostor pro řeky- Bavorsko

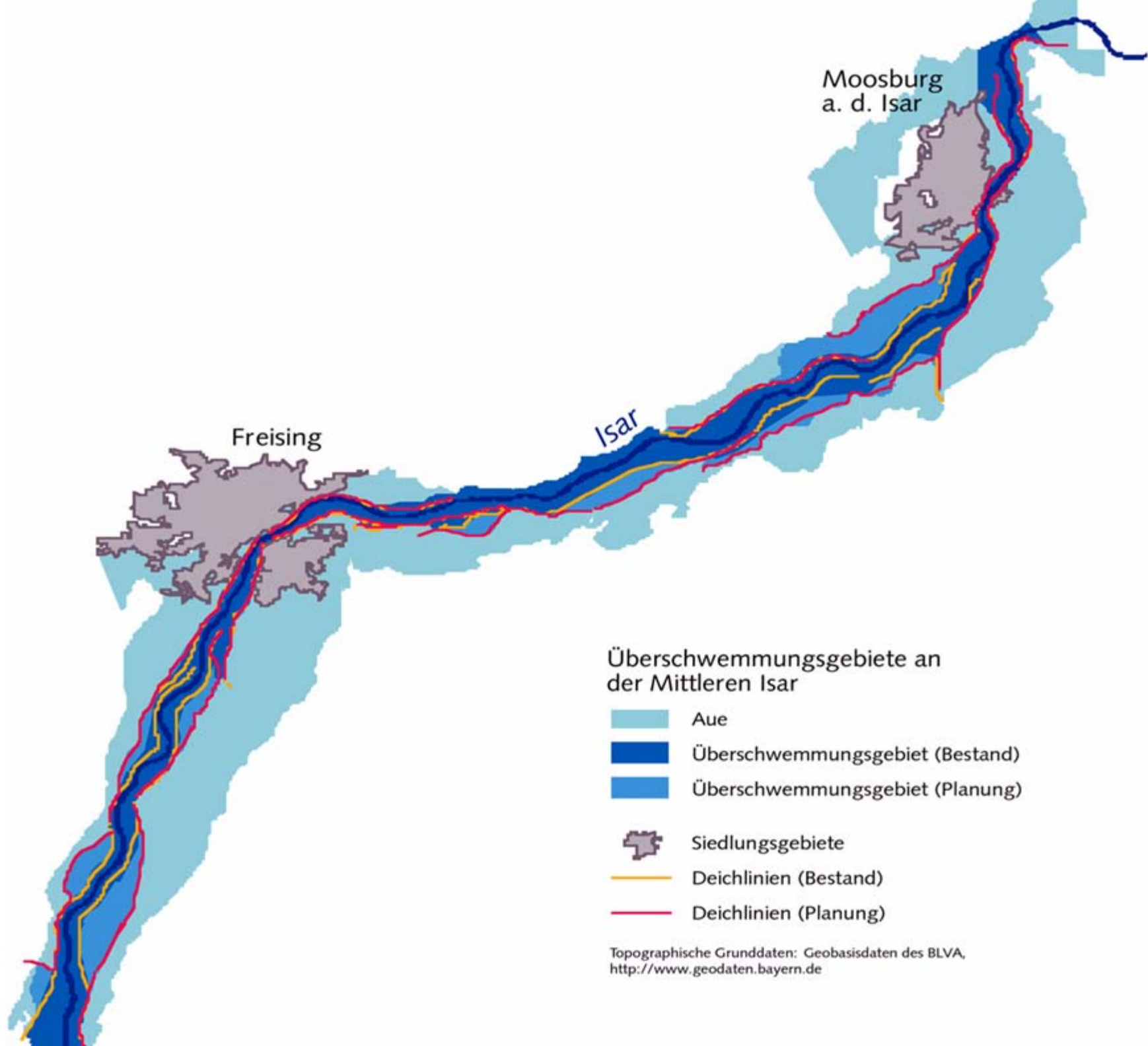
Povodně roků 1999 a 2002 postihly význačnou část Bavorska. Odezvou bylo v roce 2003 vytvoření „Akčního programu 2020 – ochrana Bavorska před povodněmi“

Program zahrnuje přírodě blízká i technická opatření a zdokonalení hlášeného systému. Do roku 2020 budou investovány 2 miliardy Euro na projekty snižující riziko povodní. Velká část těchto prostředků půjde na přírodě blízké metody ochrany před povodněmi. To zahrnuje:

- revitalizaci vodních toků
- mapování oblastí ohrožených povodněmi a informování veřejnosti
- Bavorský program „Prostor pro řeky“ na obnovu záplavových území

Projekt Isara

Správa vodních toků ve Freisingu rozhodla v roce 2004 pro zahájení projektu na zlepšení protipovodňové ochrany podél řeky Isar v dotčeném úseku (80 km toku). Součástí projektu je odsun povodňových hrází a rozšíření záplavového území ze současných 1600 ha na 2600 ha. Toto rozšíření umožní odstranit břehové opevnění a obnovit opět laterální dynamiku řečiště- jeho pohyb do stran, čímž se zamezí zahlubování řečiště. Projekt má být ukončen v roce 2015. Požadavky na ochranu před povodněmi byly úzce koordinovány se zájmy na dosažení dobrého ekologického stavu řeky a nároky na ochranu území Natura 2000.

Überschwemmungsgebiete an der Mittleren Isar

- Aue
- Überschwemmungsgebiet (Bestand)
- Überschwemmungsgebiet (Planung)
- Siedlungsgebiete
- Deichlinien (Bestand)
- Deichlinien (Planung)

Topographische Grunddaten: Geobasisdaten des BLVA,
<http://www.geodaten.bayern.de>

Brandstadl

© 2010 PPWK
© 2010 Tele Atlas

Image © 2010 DigitalGlobe

©2009 Google

Datum snímku: 22. červenec 2006

48°19'07.38" S 11°42'29.95" V výš. 459 m

Výška pohledu 2.07 km

Isara nad Mnichovem

Image © 2010 GeoContent

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2000

47°52'28.74" S 11°29'13.88" V výš. 593 m

Výška pohledu 2.24 km

© 2010 Tele Atlas
Image © 2010 GeoContent

Image © 2010 DigitalGlobe

©2009 Google

Datum snímku: 12. říjen 2005

47°37'26.12" S 11°35'38.52" V výš. 704 m

Výška pohledu 2.42 km

© 2010 Tele Atlas

© 2010 PPWK

©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

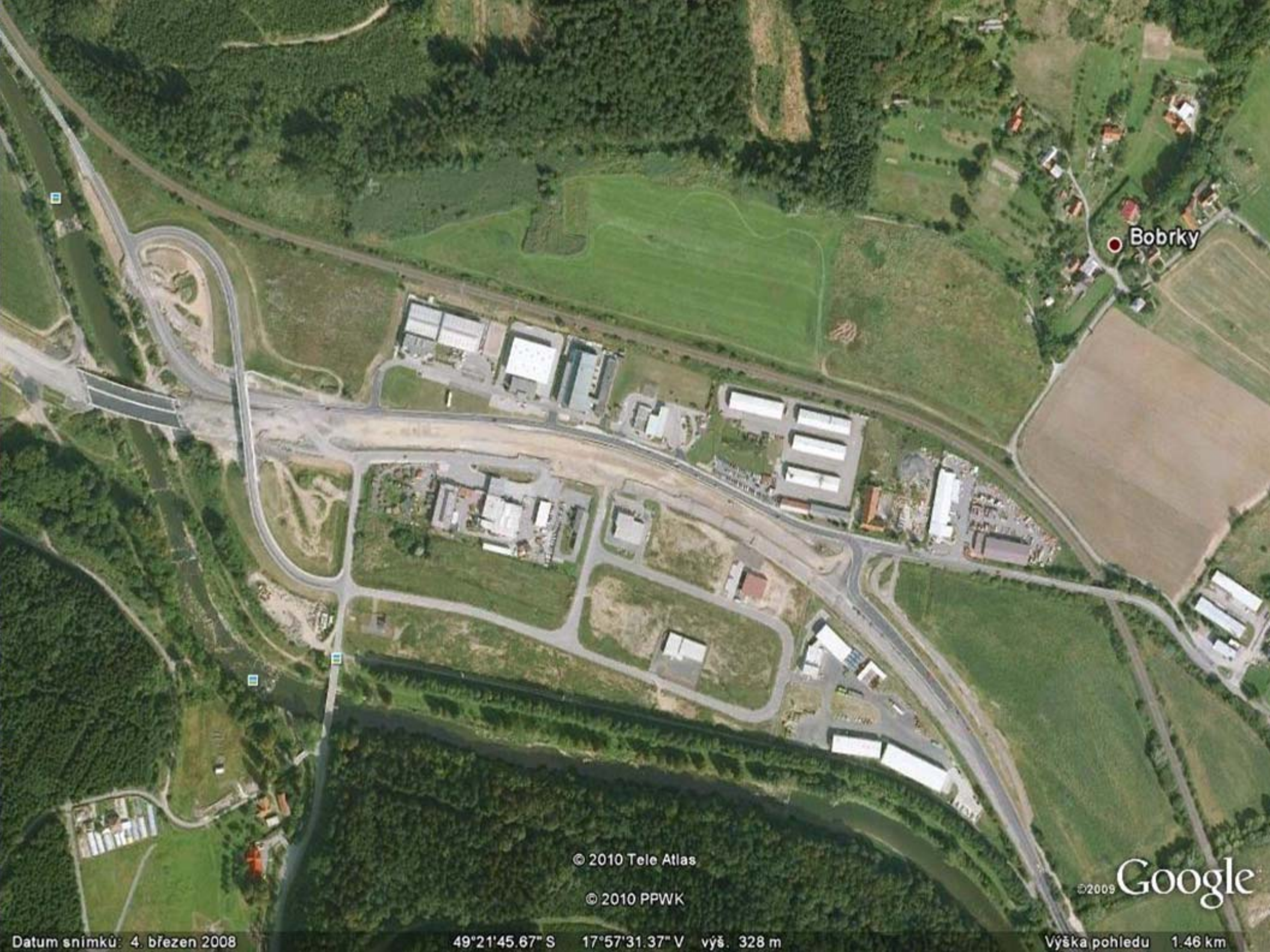
49°19'02.16" S

17°59'59.82" V

výš. 350 m

Výška pohledu

1.61 km

Bobrky

© 2010 Tele Atlas

© 2010 PPWK

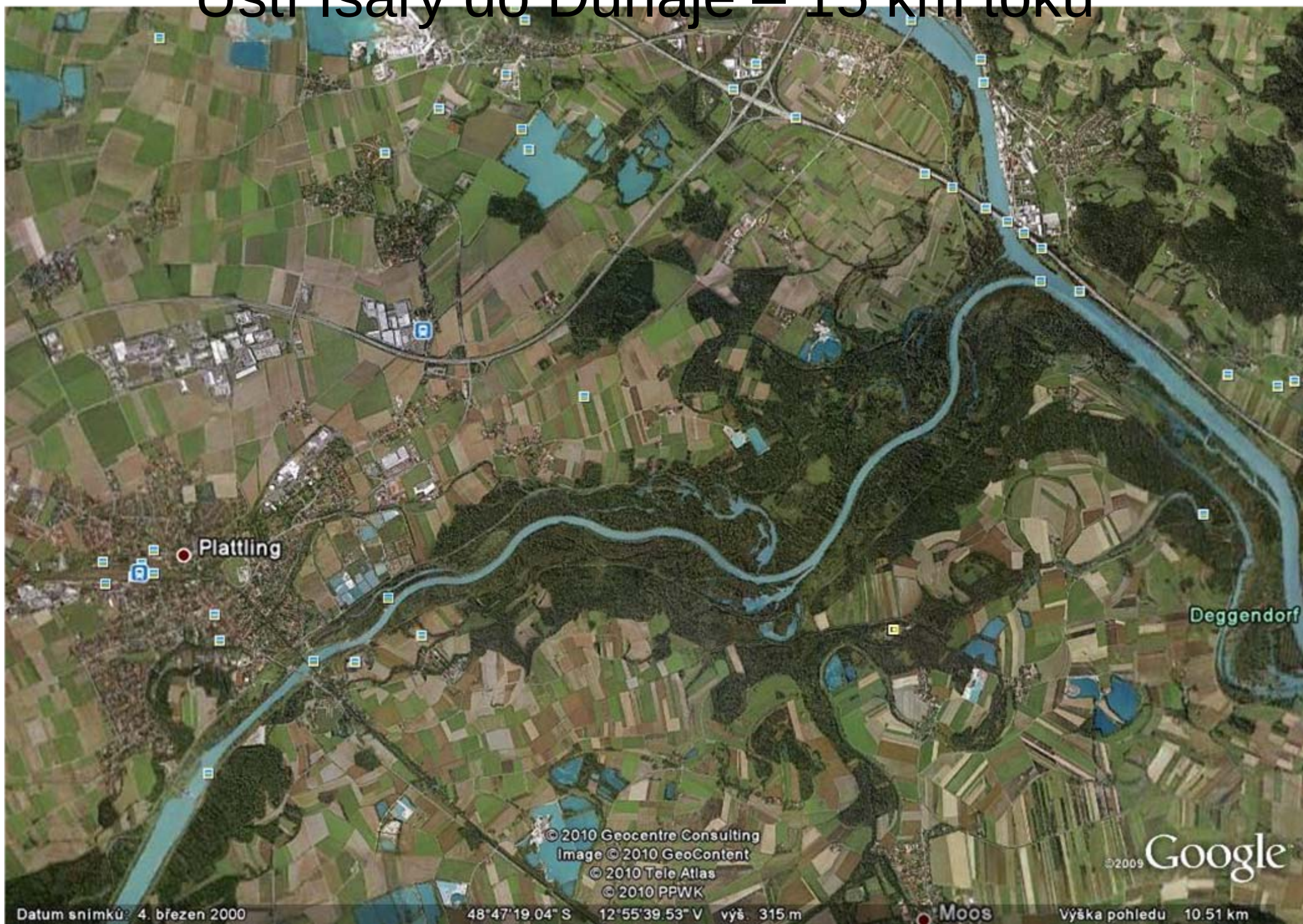
©2009 Google

Datum snímku: 4. březen 2008

49°21'45.67" S 17°57'31.37" V výš. 328 m

Výška pohledu 1.46 km

Ústí Isary do Dunaje – 15 km toku

Doporučení pro Bečvu

- Začít zpracovávat přírodě blízkou variantu protipovodňové ochrany Bečvy, která by byla v souladu se státní politikou a politikou EU (vodní politika, adaptace na změny klimatu, obnova lužních lesů, Natura 2000 atd.)
- Vytvořit metodiku, jež by vedla k návrhu meandrového pásu, kde by byla tolerována korytotvorná činnost řeky a řešila by úpravy infrastruktury a revitalizace
- Zavést dotační tituly pro zemědělce, kteří změní ornou půdu v tomto pásu na louky a lesy
- Pečlivě vše diskutovat s různými zájmovými skupinami

Na celostátní úrovni je třeba úpravy legislativy:

- nebude nárok na ochranu pozemků v meandrovém pásu – ale dojde k vyčlenění dostatečných prostředků na náhrady a výkupy pozemků
- V meandrovém pásu dojde k odpisu majetku – opevnění břehů
- Je třeba účinně chránit infrastrukturu a sídla před plaveným dřevem
- Program na výkup nevhodně umístěných nemovitostí